

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Β΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:
Ισοκράτης, «Περί Ειρήνης» 1-2

Τίτλος:
«ἤκομεν γὰρ ἐκκλησιάσοντες»

ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

ήκομεν γὰρ ἐκκλησιάσοντες

Δημιουργός

Βασίλης Συμεωνίδης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Χρονολογία

Φεβρουάριος 2014

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ισοκράτης, Περί Ειρήνης, Προοίμιο 1-2.

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης: Ιστορία, Νεοελληνική Γλώσσα.

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης: Ερευνητικές εργασίες – Project.

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Εκτός σχολείου:

II. Εικονικός χώρος: κοινωνικά δίκτυα, ιστολόγιο / ιστοσελίδα τάξης, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, GoogleDocs.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να καθοδηγεί την εφαρμογή του σεναρίου έχοντας υπόψη του την κοινωνικά τοποθετημένη διδασκαλία, τα διδάγματα από τη θεωρία των πολυγραμματισμών για τον πολυτροπικό χαρακτήρα παραγωγής του νοήματος (Kalantzis & Cope 1999: 681). Απαιτείται κριτική στάση σχετικά με τη διδακτική των αρχαίων ελληνικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Βαρμάζης 2003: 57-60, 74-78, Τσάφος 2004: 228) και εξοικείωση με τα ψηφιακά περιβάλλοντα και τα λειτουργικά προγράμματα. Επίσης, θα πρέπει να έχει υπόψη του τα Προγράμματα Σπουδών του μαθήματος και τον τρόπο εξέτασής του.

Θα πρέπει να συναισθανθούν οι μαθητές ότι οι δραστηριότητες του σεναρίου απαιτούν την αξιοποίηση των ψυχαγωγικών πρακτικών που υιοθετούν στα ψηφιακά περιβάλλοντα. Ειδικότερα, θα βοηθήσει πολύ, αν οι μαθητές αξιοποιήσουν την εξοικείωση που έχουν με τα κοινωνικά δίκτυα, τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τις τεχνικές αναζήτησης, τη χρήση λειτουργικών πακέτων γραφείου, την επεξεργασία εικόνας και ήχου κλπ. Επίσης, θα πρέπει να αντιληφθούν την ανάγκη της ενεργούς συμμετοχής, καθώς το σενάριο αφήνει περιθώρια εναλλακτικών δραστηριοτήτων, έτσι θα συμμετάσχουν στον μαθησιακό σχεδιασμό (Πόλκας & Τουλούμη 2012: 18-20), για να οδηγηθούμε σε πιο αποτελεσματικές εκπαιδευτικές διαδικασίες (Kalantzis & Cope 1999: 687).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο ακολουθεί την πορεία από τον κόσμο στο κείμενο και από το κείμενο στη λέξη. Στο τελευταίο φύλλο επιχειρείται μια συνολικότερη ενασχόληση με τους ρητορικούς λόγους. Κάποιες δραστηριότητες των φύλλων εργασίας χωρίζονται σε δύο ή περισσότερες ομάδες και κάποιες είναι κοινές, συνεπώς, οι ομάδες των μαθητών, εφόσον είναι περισσότερες, μπορεί να δουλέψουν τις ίδιες δραστηριότητες. Στο ζήτημα αυτό υπάρχει σχετική ευελιξία να διαμορφωθούν τα φύλλα εργασίας με τρόπο, ώστε να κλιμακωθεί η δυσκολία τους από ομάδα σε ομάδα, να διαιρεθούν οι δραστηριότητες, να συντομευτεί ο χρόνος εφαρμογής, να ανταποκριθούν στα ξεχωριστά χαρακτηριστικά που πιθανόν έχει μία τάξη.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Παιδαγωγικός σκοπός του σεναρίου είναι να οδηγήσει τους μαθητές σε χειραφετητικές πρακτικές μέσα από την προβληματίζουσα παιδεία (Φρέιρε 1974: 88-97). Πιο συγκεκριμένα, επιδιώκει να αξιοποιήσει στοιχεία από τις ταυτότητες των μαθητών με βάση την πολιτισμικά και κοινωνικά τοποθετημένη διδασκαλία που ζητά από τους μαθητές να συνδιαμορφώνουν το μαθησιακό περιβάλλον (Αρχάκης & Τσάκωνα 2011: 37-53, Κουτσογιάννης 2011: 50-55). Επίσης, επιδιώκει την κριτική γλωσσική επίγνωση που βοηθά σε επίτευξη εκπαιδευτικών στόχων (Μπουτουλούση 2001: 223-229, Αρχάκης & Τσάκωνα 2011: 191-195, Phillips & Jorgensen 2009: 162-164)

Οι Νέες Τεχνολογίες δεν αντιμετωπίζονται εργαλειακά και δεν εκβιάζεται η χρήση συγκεκριμένων δυνατοτήτων, αλλά δίνονται εναλλακτικές δραστηριότητες που πιθανόν θα είναι πιο κοντά στις ψυχαγωγικές πρακτικές των ψηφιακών περιβαλλόντων με τα οποία είναι εξοικειωμένοι οι έφηβοι (Ζαγούρας κ.ά. 2010: 30-31). Σε καμιά περίπτωση δεν θέλουμε να υποκατασταθεί η ζωντανή επικοινωνία και η άμεση επαφή (Χριστίδης 1999: 191-192).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ειδικά για τα αρχαία ελληνικά, η έλλειψη πείρας στο ζήτημα της διδασκαλίας τους με την αξιοποίηση των ΤΠΕ μας θέτει αντιμέτωπους με προβλήματα των οποίων η λύση είναι υπό συζήτηση (Πόλκας 2011).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ - ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι στόχοι που τίθενται είναι:

- Να εμπεδωθεί ότι αφετηρία προσέγγισης ενός κειμένου είναι ο κόσμος στον οποίο αναφέρεται.
- Να ενταχτούν τα κείμενα στην ιστορική πραγματικότητα της εποχής τους.
- Να αντιληφθούν οι μαθητές τη σημασία που είχαν οι ρητορικοί λόγοι για τη λειτουργία του πολιτεύματος.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι οι λύσεις σε πρακτικά πολιτικά ζητήματα που καθορίζουν τη ζωή των ανθρώπων δεν είναι προνόμιο ειδικών, ούτε έχουν μία μόνο λύση.
- Να συζητήσουν για πολιτικά ζητήματα που αφορούν την ενεργητική συμμετοχή σε συλλογικές διαδικασίες.
- Να διαμορφώσουν θετική στάση απέναντι στην αρχαιοελληνική γραμματεία και τη σημασία που έχει η μελέτη των ρητορικών λόγων.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να συνειδητοποιήσουν ότι γλώσσα είναι το κείμενο, από την κατανόηση και συνολική προσέγγιση του οποίου θα πρέπει να ξεκινούν την μελέτη του.
- Να αντιληφθούν τις βασικές δομές της αρχαίας ελληνικής.
- Να αντιληφθούν τη σημασία των ρηματικών προσώπων και την επίδρασή τους στον ψυχισμό του δέκτη.
- Να καταλάβουν ότι η μετάφραση του αρχαίου κειμένου πρέπει να βασίζεται στη γνώση του αρχαίου κόσμου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να καταλάβουν ότι η νεοελληνική έχει αναλυτικότερο χαρακτήρα σε σχέση με την αρχαία και συνεπώς είναι αναγκαία η χρήση περιφράσεων στη μετάφραση.
- Να αντιληφθούν ότι το ύφος και οι γλωσσικές επιλογές έχουν άμεση σχέση με το πλαίσιο εντός του οποίου τοποθετείται ο λόγος.
- Να αντιληφθούν τη σχέση που έχει το λεξιλόγιο της νεοελληνικής με το λεξιλόγιο της αρχαίας.
- Να συνδέσουν στερεότυπες εκφράσεις του παρόντος με λεκτικούς τύπους της αρχαίας.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να εντάσσουν τη γνώση της γλώσσας στη γνώση του κόσμου.
- Να εκφράσουν με πολυτροπικό χαρακτήρα τα νοήματα που προσλαμβάνουν από την ανάγνωση του κειμένου.
- Να συνδιαμορφώνουν τη διδακτική πορεία δραστηριοποιούμενοι στα πλαίσια ομάδας με κοινό στόχο.
- Να αξιοποιούν κοινωνικά και πολιτισμικά στοιχεία της ταυτότητάς τους για την προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.
- Να αξιοποιήσουν κατακτημένες γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με το μάθημα των αρχαίων ελληνικών και με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.
- Να αξιοποιήσουν στοιχεία της ψυχαγωγικής ταυτότητας και πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού για σχολικούς / μαθησιακούς σκοπούς.
- Να αξιοποιήσουν τεχνικές αναζήτησης στο διαδίκτυο και αξιολόγησης της ταυτότητας συγκεκριμένων διαδικτυακών τόπων.
- Να αξιολογήσουν τον ρόλο των ΤΠΕ ως σημειωτικών πόρων για την προσέγγιση της αρχαία γραμματείας.
- Να χρησιμοποιήσουν ψηφιακά περιβάλλοντα επικοινωνίας για σχολικούς/ μαθησιακούς σκοπούς.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να χρησιμοποιήσουν τις ΤΠΕ, για να εκφράσουν την προσωπική τους ταυτότητα ως κοινωνικά υποκείμενα, δημιουργώντας δικά τους «κείμενα» σε ψηφιακό περιβάλλον.

Διδακτικές πρακτικές

Μέσα από τις δραστηριότητες που προβλέπει το σενάριο εξυπηρετούνται και ευρύτεροι εκπαιδευτικοί στόχοι. Να αντιληφτούν οι μαθητές το σχολείο ως χώρο παιδαγωγικής ελευθερίας και δημιουργικότητας που μπορεί να νομιμοποιήσει αυτό που παραδοσιακά απαγορεύεται εξαιτίας του ανταγωνιστικού χαρακτήρα και του ατομικού ωφελιμισμού που κυριαρχεί: τη συνεργασία και την ομαδικότητα κατά τη διδακτική πράξη. Συνακόλουθα οι μαθητές θα αμφισβητήσουν την αντίληψη που ενισχύει τις ζεύξεις ανιαρό-ωφέλιμο, ευχάριστο-αναποτελεσματικό. Επίσης, να πιστέψουν ότι η κατάκτηση της γνώσης και η επίτευξη ατομικών στόχων μπορεί να γίνει αποτελεσματικότερα με συλλογική προσπάθεια.

Αν και το μάθημα – θεωρητικά – δεν έχει κυρίως γλωσσικό χαρακτήρα, η κυριαρχία των παραδοσιακών διδακτικών πρακτικών (Βαρμάζης 2003: 41-56) και οι ασκήσεις του σχολικού βιβλίου επιβάλλουν την ενασχόληση με ζητήματα γραμματικής και συντακτικού. Ωστόσο, στο βαθμό που γίνεται αυτό, εντάσσεται στη λογική ότι η λέξη υπάρχει μέσα στο κείμενο όχι ως αυτόνομη μονάδα, αλλά μέσα σε φράσεις το νόημα των οποίων καθορίζει και το ρόλο της και τη μορφή της λέξης. Η ενασχόληση με τη μετάφραση γίνεται με αφετηρία τη συνολική προσέγγιση και κατανόηση του κειμένου και ακολούθως αξιοποιείται υλικό από την Πύλη, όχι, για να μάθουν οι μαθητές μία «σωστή» μετάφραση, αλλά, για να συναισθανθούν ότι το κείμενο μιας νεοελληνικής μετάφρασης μπορεί να λειτουργήσει αυτόνομα και ανεξάρτητα, χωρίς να υποτάσσεται στους τρόπους της αρχαίας και ότι η μετάφραση είναι το αποτέλεσμα μιας επίπονης ερμηνευτικής διαδικασίας με πολλές δοκιμές και ποικίλες τελικές μορφές (Κακριδής 1966,·Μαρωνίτης 2001^α, 2001^β, 2006).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Συχνά οι μαθητές, όταν καλούνται να εκφράσουν γραπτά τη γνώμη τους και να απαντήσουν σε κάποια ερώτηση, στην αρχή επαναλαμβάνουν την ερώτηση ή έναν πανομοιότυπο πρόλογο. Αυτήν την αμηχανία για τον τρόπο με τον αρχίζουμε ένα γραπτό κείμενο μπορούμε να την ξεπεράσουμε μελετώντας πιο προσεκτικά τα προοίμια των ρητορικών λόγων.

Το σενάριο έχει υπόψη του και όσα προβλέπονται για την εξέταση του μαθήματος ([Π.Δ 60/2006, αρ 15](#): 677), αλλά τα εντάσσει σε ευρύτερη οπτική αντίθετα με την περιοριστική αντίληψη του στείρου ωφελιμισμού.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο ακολουθεί τις οδηγίες του μαθήματος (ΥΠΑΙΘ 2013) και εκμεταλλεύεται το υποστηρικτικό υλικό από την Πύλη για την ελληνική γλώσσα και από το Ψηφιακό Σχολείο.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται ως μαθησιακός πόρος, αλλά και ως χώρος, όπου θα απελευθερωθεί η μαθητική πρωτοβουλία και δημιουργικότητα. Οι μαθητές κατευθύνονται σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα, αλλά ωθούνται να αυτενεργήσουν και να αναζητήσουν από μόνοι τους υλικό, για να ανταποκριθούν στις δραστηριότητες. Στο σημείο αυτό έχει σημασία η επισήμανση ότι θα πρέπει να προσέχουν την ταυτότητα των ιστοσελίδων τις οποίες θα επισκεφτούν και να αξιολογούν το περιεχόμενό τους.

Επίσης, οι μαθητές θα δημιουργούν δικά τους κείμενα διαφόρων μορφών και πολυτροπικού χαρακτήρα. Αυτή η διάσταση στοχεύει στα εσωτερικά κίνητρα, για να αναδειχθεί η αξία του αρχαίου κειμένου σε σχέση με τις μαθητικές ταυτότητες. Ζητούμενο λοιπόν είναι να έχουμε ένα αποτέλεσμα που θα εξωτερικεύει και θα δημοσιοποιεί στοιχεία του σεναρίου και της δραστηριότητας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ρητορικά Κείμενα, Β΄ Λυκείου θεωρητικής κατεύθυνσης:

[Ισοκράτης, Περί Ειρήνης 1-2.](#)

[Δημοσθένης, Υπέρ της Ροδίων ελευθερίας 1-2.](#)

[Λυσίας, Υπέρ Μαντιθέου.](#)

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Γ΄ Γυμνασίου:

[Ενότητα 4, Κείμενο «Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης» \(Ισοκράτης Περί Ειρήνης, 19-21\).](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Αριστοτέλης, Ρητορική](#) [πηγή: Στο Aristotle. XXII, *The "Art" of Rhetoric*. J.H. Freese, εκδ. 1926. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press. Λονδίνο: William Heinemann Ltd. Ανατ. 1967]. [Μτφρ. Δ. Λυπουρλής. 2002. *Αριστοτέλης. Ρητορική Βιβλίο Πρώτο*. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος]. [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#)

[Χάρτες Google](#)

[Lexigram: Θησαυρός της Ελληνικής](#) [Ελεύθερα λεξικά και εκπαιδευτικά λογισμικά].

[TimeRime](#) [Λογισμικό δημιουργίας χρονογραμμής].

[Hot Potatoes](#) [Λογισμικό δημιουργίας διαφόρου τύπου ασκήσεων].

[Pixton](#) [Λογισμικό δημιουργίας κόμικ].

[Comicstripcreator](#) [Λογισμικό δημιουργίας κόμικ].

[Photoscape](#) [Λογισμικό επεξεργασίας εικόνας].

[Wordle](#) [Ελεύθερο λογισμικό δημιουργίας συννεφόλεξων].

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Πριν από την εφαρμογή του σεναρίου φροντίζουμε να έχουμε δημιουργήσει ιστολόγιο του σεναρίου με καθορισμένη τη μορφή και τη δομή που θέλουμε, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η συγκέντρωση και δημοσιοποίηση της δουλειάς των μαθητών. Το περιεχόμενο των δημοσιευμάτων ακολουθεί τη δομή του σεναρίου και αντιστοιχεί στα ερωτήματα που θα απασχολήσουν τους μαθητές. Επίσης, είναι σκόπιμο να εξασφαλιστούν εναλλακτικοί τρόποι επικοινωνίας των μαθητών με τον διδάσκοντα και δευτερευόντως μεταξύ τους, είτε μέσω e-mail, είτε μέσα από κοινωνικά δίκτυα. Αυτό είναι αναγκαίο, κυρίως αν το διαδικτυακό περιβάλλον που θα επιλεγεί για την εφαρμογή του σεναρίου δεν επιτρέπει στους μαθητές να μεταφορτώσουν διάφορα είδη αρχείων (εικόνας, ήχου, βίντεο, κλπ). Αναγκαίο είναι να έχουν εγκατασταθεί και τα απαραίτητα λογισμικά στους υπολογιστές που θα χρησιμοποιήσουν οι μαθητές. Τέλος, για πρακτικούς λόγους είναι καλό τα κείμενα να δίνονται στους μαθητές και σε φωτοτυπία, για να διευκολύνεται η ανάγνωση χωρίς συχνές μετακινήσεις στην οθόνη.

Οι ομάδες μπορεί να γίνουν από τους ίδιους τους μαθητές, αφού ενημερωθούν για το περιεχόμενο των φύλλων εργασίας. Ορισμένες ερωτήσεις στα φύλλα εργασίας διαιρούνται σε δύο ομάδες. Στο 3ο και 4ο φύλλο δεν χωρίστηκαν ομάδες για τις εργασίες. Το τελευταίο (5ο φύλλο διαιρείται σε τέσσερις ομάδες). Όπως και να έχει όμως, υπάρχει ευελιξία να γίνει ο χωρισμός σε ομάδες ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της τάξης στην οποία θα εφαρμοστεί. Επίσης, υπάρχουν εναλλακτικές δημιουργικές δραστηριότητες σε ψηφιακά περιβάλλοντα, ώστε να μην υποχρεώνονται οι μαθητές να αξιοποιήσουν κάτι, μόνο, επειδή ξέρουμε εμείς ή αρέσει σε μας. Με βάση τα προηγούμενα θα πρέπει να αναδιαμορφωθούν τα φύλλα εργασίας που παρατίθενται, πριν δοθούν στους μαθητές.

1^η φάση

Το φύλλο εργασίας ([φύλλο 1](#), 1- 1 1/2 ώρα) στοχεύει στην ενασχόληση με το ιστορικό πλαίσιο του λόγου «Περί Ειρήνης» αλλά και του «Υπέρ Ροδίων». Η μία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ομάδα ερωτήσεων αφορά τον Συμμαχικό Πόλεμο (357-355 π.Χ.) και η άλλη τη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία (378-355 π.Χ.). Οι μαθητές οδηγούνται στις πληροφορίες που δίνει το σχολικό βιβλίο (σελ. 123-125, 269, 400-401). Επίσης, ωθούνται να αναζητήσουν μόνοι τους σχετικές σελίδες/ πόρους στο Ίντερνετ με τη σύσταση να προσέχουν την ταυτότητα και την αξιοπιστία των σελίδων που θα επισκεφτούν.

Αφού ολοκληρωθεί η συγκέντρωση του υλικού, καλούνται οι μαθητές να παρουσιάσουν τον Συμμαχικό Πόλεμο και τη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία με τρόπο που θα διαλέξουν από διάφορους που τους προτείνονται (επεξεργασία εικόνας, αρχείο κειμένου με εισαγωγή εικόνας, ασκήσεις αντιστοίχισης με το λογισμικό Hot Potatoes, δημιουργία χρονογραμμής).

2η φάση

Το φύλλο εργασίας ([φύλλο 2](#), 1/2 - 1 ώρα) εστιάζει στις παραγράφους 19-21 από τον «Περί Ειρήνης» λόγο. Το απόσπασμα αυτό (με ορισμένες αποσιωπήσεις) διδάσκεται στην Γ' Γυμνασίου, δηλαδή περίπου ενάμιση χρόνο πριν από τη στιγμή που οι ίδιοι μαθητές διδάσκονται τις πρώτες παραγράφους από τον «Περί Ειρήνης». Έχει ενδιαφέρον να συσχετιστεί η διδασκαλία των δύο κειμένων, εφόσον οι μαθητές θυμούνται το κείμενο από το μάθημα της Γ' Γυμνασίου. Οι μαθητές καλούνται να αναστοχαστούν τη διδασκαλία του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όπως και τη δική τους μαθητική πορεία.

3η φάση

Τώρα προχωράμε στις δύο πρώτες παραγράφους από το προοίμιο του «Περί Ειρήνης». Αρχικά ([φύλλο 3](#), 1- 1 1/2 ώρα) σκοπεύουμε στην κατανόηση του κειμένου με ερωτήσεις που έχουν αφετηρία τις επιλογές των ρηματικών προσώπων (α' ομάδα) ή τη νοηματική προσέγγιση (β' ομάδα). Στη συνέχεια, οι μαθητές εστιάζουν στις μεταφράσεις που υπάρχουν στην Πύλη και ζητείται να αντιστοιχίσουν φράσεις της μετάφρασης με τα μεταφραζόμενα σημεία του αρχαίου κειμένου. Επίσης, παροτρύνονται να δημιουργήσουν ασκήσεις με το λογισμικό Hot Potatoes.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ακόμα, ζητείται από τους μαθητές να δημιουργήσουν πολυτροπικά κείμενα με τη μορφή κόμικ αξιοποιώντας διαδικτυακά περιβάλλοντα ή με επεξεργασία εικόνων στις οποίες μπορεί να εισαχθούν φράσεις του κειμένου. Εναλλακτικά προτείνεται και η ηχογράφηση του κειμένου και πιθανόν η δημιουργία βίντεο.

Το τέταρτο φύλλο ([φύλλο 4](#), 1- 1 1/2 ώρα) εστιάζει στην ερμηνεία, τη σύνδεση με τα εισαγωγικά για τους ρητορικούς λόγους και το λεξιλόγιο, δηλαδή στις υπόλοιπες πτυχές της διδασκαλίας και εξέτασης του μαθήματος. Οι δραστηριότητες που αφορούν την ερμηνεία βασίζονται στις πληροφορίες που βρίσκονται στις σελίδες του σχολικού βιβλίου. Σκόπιμα δεν επεκτεινόμαστε περισσότερο, επειδή και αρκετές από τις δραστηριότητες στο προηγούμενο φύλλο εργασίας είχαν ερμηνευτικό χαρακτήρα. Στο ζήτημα της εισαγωγής στους ρητορικούς λόγους γίνεται προσπάθεια να συνδεθούν συγκεκριμένα στοιχεία που αναφέρονται (όπως οι στόχοι του προοιμίου, τα «ήθη» και τα «πάθη») με το κείμενο του Ισοκράτη. Στις λεξιλογικές δραστηριότητες ζητάμε από τους μαθητές να κρίνουν την πληθώρα των γλωσσικών σχολίων, η οποία είναι σε τέτοιο βαθμό που η ανάγνωση των σχολίων υποκαθιστά την ανάγνωση του κειμένου και αποθαρρύνει τους μαθητές να προσεγγίσουν τις λέξεις μέσα στα συμφραζόμενά τους ή να αξιοποιήσουν κατακτημένες γνώσεις. Επίσης, ζητάμε να συσχετίσουν το λεξιλόγιο της αρχαίας με της νεοελληνικής, να συγκρίνουν τον αριθμό κλιτών και άκλιτων λέξεων, να σκεφτούν για τον ρόλο των παραθετικών, για την επιλογή επιθετικών μετοχών, να ασχοληθούν γραμματικά με δύσκολες λέξεις του κειμένου, με τη σημασία της λέξης «εκκλησία» καθώς και με τη σημασία φράσεων που έχουν λόγια στοιχεία συγγενή με λέξεις του κειμένου.

4η φάση

Το φύλλο εργασίας ([φύλλο 5](#), 1 ώρα) χωρίζεται σε τέσσερις ομάδες. Στη φάση αυτή ξαναγυρίζουμε στα προοίμια του Δημοσθένη (Υπέρ της Ροδίων ελευθερίας) και του Λυσία (Υπέρ Μαντιθέου). Σκοπός είναι να εστιάσουν οι μαθητές στους ρητορικούς τρόπους με τους οποίους κερδίζεται η εύνοια και η προσοχή του ακροατηρίου. Έτσι ξανατίθενται οι ερωτήσεις που απορρέουν από το εισαγωγικό σημείωμα, χωρίς να

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

αγνοείται – φυσικά – το επικοινωνιακό πλαίσιο, δηλαδή του είδους του ρητορικού λόγου. Επίσης, ζητείται από τους μαθητές να συντάξουν δικά τους κείμενα: στην Α' ομάδα συγκρίνοντας τους λόγους και την πολιτική που εξέφρασαν ο Ισοκράτης και ο Δημοσθένης, στην Β' ομάδα κείμενο εισαγωγικού χαρακτήρα για κάποιο θέμα κοντά στα δικά τους ζητήματα, όπως π.χ. ο τρόπος εξέτασης του μαθήματος. Στην Γ' ομάδα ζητείται να επιβεβαιωθούν απόψεις του Αριστοτέλη (από την Ρητορική του) με αναφορές σε όσα διδάχτηκαν. Τέλος, η Δ' ομάδα εξετάζει την άποψη του Πλάτωνα για την ρητορική και συντάσσει σχετική παράγραφο με αναφορές στον διάλογο «Γοργίας».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/ Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1 (το ιστορικό πλαίσιο)

1. Α΄ Ομάδα

Σε αυτό το φύλλο εργασίας θα ασχοληθείτε με τον Συμμαχικό Πόλεμο. Αρχικά θα συγκεντρώσετε πληροφορίες και στη συνέχεια θα δημιουργήσετε σχετικό ψηφιακό υλικό.

2. Β΄ Ομάδα

Σ' αυτό το φύλλο εργασίας θα ασχοληθείτε με τη Β΄ Αθηναϊκή Συμμαχία. Αρχικά θα συγκεντρώσετε πληροφορίες και στη συνέχεια θα δημιουργήσετε σχετικό ψηφιακό υλικό.

3. Α΄+Β΄ Ομάδα

Συμπληρώστε τα γεγονότα που αντιστοιχούν στις χρονολογίες: (σε παρένθεση δίνονται τα γεγονότα, θα πρέπει να αφαιρεθούν από τα φύλλα που θα δοθούν στους μαθητές).

- 378/77 π. Χ. (η Ρόδος προσχωρεί στη Β΄ αθηναϊκή συμμαχία).
- ο Μαύσωλος ενισχύει τάσεις αποστασίας των νησιών).
- 358 π.Χ. (ο Μαύσωλος ενισχύει τα νησιά. Η Ρόδος, η Κως και η Χίος αποστατούν από τη Β΄ αθηναϊκή συμμαχία).
- 357 π.Χ. (Ρόδος, Κως, Χίος συμμαχούν με το Βυζάντιο εναντίον της Αθήνας. Κίνδυνος πολέμου στην Αττική. Συμμαχικός Πόλεμος).
- 357 π.Χ. (αρχίζει ο συμμαχικός πόλεμος, φρουρές του Μαύσωλου στη Ρόδο).
- 356 π.Χ. (Ισοκράτης “Περί Ειρήνης”).
- 355 π.Χ. (τέλος συμμαχικού πολέμου. Αξίωση του Μαύσωλου να μην επεμβαίνουν οι Αθηναίοι στα νησιά. Ρόδος: κυριαρχία ολιγαρχικών και Μαύσωλου).
- 351 π.Χ. (δημοκρατικοί ρόδιοι ζητούν βοήθεια από τους Αθηναίους. Δημοσθένης: “Υπέρ Ροδίων...”).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μπορείτε να αντλήσετε υλικό από το βιβλίο Ρητορικά Κείμενα (ή στο ψηφιακό σχολείο):

- α. τον χρονολογικό πίνακα στις σελίδες 400-401 (ή στο [ψηφιακό σχολείο](#)).
- β. την [εισαγωγή/ ιστορικό πλαίσιο](#) του λόγου “Περί Ειρήνης” του Ισοκράτη.
- γ) την [εισαγωγή/ ιστορικό πλαίσιο](#) του λόγου “Υπέρ της Ροδίων ελευθερίας” του Δημοσθένη.

A+B ομάδα. Μπορείτε να αναζητήσετε υλικό στο διαδίκτυο. Προσέξτε τις λέξεις κλειδιά που θα χρησιμοποιήσετε. Προσέξτε την ταυτότητα των σελίδων που θα βρείτε. Υπάρχουν πολλοί που καπηλεύονται την ελληνική αρχαιότητα. Μπορείτε να αναγνωρίσετε τον [ιστότοπο](#) που είναι δημοσιευμένο το παρακάτω αρχείο; Θα εμπιστευόσασταν τις πληροφορίες που δίνει η [συγκεκριμένη σελίδα](#);

A´ Ομάδα

Ενδεικτικά, για τον Συμμαχικό Πόλεμο μπορείτε να δείτε [εδώ](#).

B´ Ομάδα

Ενδεικτικά, για τη Β´ Αθηναϊκή Συμμαχία [εδώ](#).

4. A´ ομάδα

Στο επόμενο βήμα θα παρουσιάστε τον Συμμαχικό Πόλεμο. Προσέξτε περισσότερο τις δύο χρονολογίες: την έναρξη και το τέλος του Συμμαχικού Πολέμου. Προσέξτε τον πολυμέτωπο αγώνα των Αθηναίων κατά τον 4ο αιώνα π. Χ. Εναντίον ποιων δυνάμεων αγωνίζονται οι Αθηναίοι;

5. B´ Ομάδα

Στο επόμενο βήμα θα παρουσιάσετε τη Β´ Αθηναϊκή Συμμαχία. Προσέξτε περισσότερο τις δύο χρονολογίες: την ίδρυση και τη διάλυση της Β´ Αθηναϊκής Συμμαχίας. Επίσης, ποιες δυνάμεις κυριαρχούν και ανταγωνίζονται στον ελλαδικό χώρο; Εναντίον ποιων δυνάμεων αγωνίζονται οι Αθηναίοι;

A´+B´ Ομάδα. Διαλέξτε τον τρόπο:

- α. Χρησιμοποιήστε την παρακάτω εικόνα με χάρτη της ευρύτερης ελλαδικής περιοχής ([B´ αθηναϊκή συμμαχία](#)).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Επεξεργαστείτε τον, για να δείξετε τους εχθρούς των Αθηναίων κατά τη διάρκεια της Β΄ Αθηναϊκής Συμμαχίας/ του Συμμαχικού Πολέμου. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το [PhotoScape](#)).

β. Γράψτε ένα δικό σας κείμενο, όπου θα έχει εισαχθεί η εικόνα ενός χάρτη.

γ. Δημιουργήστε ένα αρχείο παρουσίασης (και από [εδώ](#)).

δ. Δημιουργήστε ασκήσεις αντιστοίχισης με το λογισμικό [Hot Potatoes](#).

ε. Κατασκευάστε [χρονογραμμή](#). (Εργαλεία Web 2.0 για τη δημιουργία χρονογραμμής:

<http://timerime.com/>

<http://www.dipity.com/>

<http://www.timelinemaker.com/>

<http://www.tiki-toki.com/>

<http://xtimeline.com>

<http://www.beedocs.com/> <http://timeglider.com/> <http://www.timetoast.com/>).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο εργασίας 2

Διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί:

«Ἄρ' οὖν ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν, εἰ τὴν τε πόλιν ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν καὶ τὰ περὶ τὸν βίον εὐπορώτεροι γιγνοίμεθα καὶ τὰ τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖμεν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμοῖμεν; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἠγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων τελέως τὴν πόλιν εὐδαιμονήσειν. Ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπάντων ἡμᾶς τῶν εἰρημένων ἀπεστέρηκεν· καὶ γὰρ πενεστέρους ἐποίησεν καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν ἠνάγκασεν καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκεν καὶ πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς. Ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα, [...] μετὰ πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς, [...] καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν, [...] ἀδεῶς γεωργοῦντες καὶ τὴν θάλατταν πλέοντες καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦντες αἱ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασιν. Ὀψόμεθα δὲ τὴν πόλιν διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμβάνουσαν, μεστὴν δὲ γιγνομένην ἐμπόρων καὶ ξένων καὶ μετοίκων, ἧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν. Τὸ δὲ μέγιστον· συμμαχους ἔξομεν ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐ βεβιασμένους, ἀλλὰ πεπεισμένους».

Α' Ομάδα

Προσοχή: Θα απαντήσετε μόνο στις ερωτήσεις που ακολουθούν: (σε παρένθεση δίνονται σύντομες απαντήσεις, θα πρέπει να αφαιρεθούν από τα φύλλα που θα δοθούν στους μαθητές).

α. σε ποιο θέμα αναφέρεται το κείμενο; (τα καλά της ειρήνης και τα δεινά του πολέμου).

β. για ποιο πράγμα προσπαθεί να πείσει τους αποδέκτες; (προσπαθεί να πείσει τους Αθηναίους να συνάψουν ειρήνη).

γ. ποιους αφορά; ποιο είναι το ιστορικό πλαίσιο; σε ποια γεγονότα αναφέρεται; (αφορά τους Αθηναίους κατά τον συμμαχικό πόλεμο 357-355 π. Χ.).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

δ. ποιος έγραψε το κείμενο; (Ισοκράτης).

Β' ομάδα

Αν το κείμενο δεν σας θυμίζει κάτι, δείτε [εδώ](#) πότε το γνωρίσατε και απαντήστε μόνο στις ερωτήσεις που ακολουθούν: (σε παρένθεση δίνονται σύντομες απαντήσεις, θα πρέπει να αφαιρεθούν από τα φύλλα που θα δοθούν στους μαθητές).

α. σε ποιο θέμα αναφέρεται το κείμενο; (τα καλά της ειρήνης και τα δεινά του πολέμου).

β. για ποιο πράγμα προσπαθεί να πείσει τους αποδέκτες; (προσπαθεί να πείσει τους Αθηναίους να συνάψουν ειρήνη).

γ. ποιους αφορά; ποιο είναι το ιστορικό πλαίσιο; σε ποια γεγονότα αναφέρεται; (αφορά τους Αθηναίους κατά τον συμμαχικό πόλεμο, 357-355 π.Χ.).

δ. ποιος έγραψε το κείμενο; (Ισοκράτης).

Α'+Β' ομάδες. Τι συμπέρασμα βγάζετε για τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση;

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο εργασίας 3 (μετάφραση, Ισοκράτης, Περί Ειρήνης, 1-2)

[1] «Ἄπαντες μὲν εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι καὶ μάλιστα σπουδῆς ἄξια τῇ πόλει περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ μέλλωσι συμβουλευσείν· οὐ μὴν ἄλλ' εἰ καὶ περὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων ἤρμοσε τοιαῦτα προειπεῖν, δοκεῖ μοι πρέπει καὶ περὶ τῶν νῦν παρόντων ἐντεῦθεν ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν».

[2] «ἤκομεν γὰρ ἐκκλησιάσοντες περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, ἃ μεγίστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ περὶ ὧν ἀνάγκη τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους ἄμεινον τῶν ἄλλων πράττειν. τὸ μὲν οὖν μέγεθος ὑπὲρ ὧν συνεληλύθαμεν τηλικούτον ἐστίν».

Μπορείτε να δείτε το κείμενο και στο ψηφιακό σχολείο, [εδώ](#).

Α΄ Ομάδα

1. Ερωτήσεις κατανόησης με βάση τις επιλογές ρηματικών προσώπων:

1.1. “Ἄπαντες μὲν εἰώθασιν... μέλλωσι συμβουλευσείν”: Ο ρήτορας επιλέγει να μιλήσει στο γ΄ πληθυντικό πρόσωπο.

α) Εντοπίστε τα ρήματα και τα υποκείμενά τους.

β) Για ποιον λόγο προτιμά να ξεκινήσει με το γ΄ πληθυντικό;

1.2. “οὐ μὴν ἄλλ'... ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν”: Ο ρήτορας επιλέγει το γ΄ ενικό.

α) Εντοπίστε τα ρήματα και τα υποκείμενά τους.

β) Εντοπίστε τη δοτική προσωπική. Για ποιον λόγο επιλέγει τη δοτική προσωπική και όχι το α΄ ενικό;

1.3. “ἤκομεν γὰρ ἐκκλησιάσοντες... ἄλλων πράττειν”.

α) Εντοπίστε τα ρήματα και τα υποκείμενα τους.

β) Για ποιον λόγο επιλέγει ο ρήτορας το α΄ πληθυντικό και αμέσως μετά την απρόσωπη σύνταξη;

1.4. “τὸ μὲν οὖν... τηλικούτον ἐστίν”.

α) Εντοπίστε τα ρήματα και τα υποκείμενά τους.

β) Για ποιον λόγο επιλέγει ο ρήτορας το α΄ πληθυντικό;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Β΄ Ομάδα

1. Ερωτήσεις κατανόησης με βάση το νόημα:

Παράγραφος 1:

1.1. Τι συνηθίζουν να λένε όλοι;

1.2. Τι ισχυρίζεται ο ρήτορας ότι ταιριάζει στην παρούσα περίπτωση;

Παράγραφος 2:

1.3. Ποιο θέμα θα συζητηθεί; Για ποιον λόγο είναι ιδιαίτερα σημαντικό; Ποια ευθύνη έχουν όσοι μιλήσουν;

1.4. Πώς ολοκληρώνεται το προοίμιο;

Α΄+Β΄ Ομάδα: Μετάφραση

2. Α΄ Ομάδα.

Από την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](http://www.greek-language.gr/) (<http://www.greek-language.gr/>) βρείτε τη μετάφραση της Μ.Γ. Ξανθού. Διαλέξτε και αντιστοιχίστε τέσσερις φράσεις της μετάφρασης (ονοματικά ή ρηματικά σύνολα) με τα αντίστοιχα σημεία του αρχαίου κειμένου, πχ. “Όλοι όσοι ανεβαίνουν σε αυτό εδώ το βήμα”: *Ἄπαντες οἱ παριόντες ἐνθάδε.*

Μπορείτε να δημιουργήσετε ασκήσεις αντιστοίχισης με το λογισμικό [Hot Potatoes](#).

2. Β΄ Ομάδα

Από την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](http://www.greek-language.gr/) (<http://www.greek-language.gr/>) βρείτε τη μετάφραση του Δ. Αντωνίου. Διαλέξτε και αντιστοιχίστε τέσσερις φράσεις της μετάφρασης (ονοματικά ή ρηματικά σύνολα) με τα αντίστοιχα σημεία του αρχαίου κειμένου, πχ. “Όλοι όσοι παρουσιάζονται σε αυτό το βήμα”: *Ἄπαντες οἱ παριόντες ἐνθάδε.*

Μπορείτε να δημιουργήσετε ασκήσεις αντιστοίχισης με το λογισμικό [Hot Potatoes](#).

3. Α΄+Β΄ Ομάδα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δημιουργήστε ένα κόμικ ή επεξεργαστείτε τρεις-τέσσερις εικόνες στις οποίες θα ενσωματώσετε φράσεις από τη μετάφραση του κειμένου. Αν ξέρετε κάποιο λογισμικό, μπορείτε να το χρησιμοποιήσετε. Αλλιώς...

Για το κόμικ μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το [Pixton](#). Θα πρέπει να ανοίξετε λογαριασμό και να χρησιμοποιήσετε «γκρίκλις», επειδή δεν υποστηρίζει ελληνικά. Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε το πρόγραμμα που θα εγκαταστήσετε στον υπολογιστή από [εδώ](#).

Για τις εικόνες μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το [Photoscape](#).

4. Α΄+Β΄ Ομάδα

Αν θέλετε, ηχογραφήστε αναγνώσεις του κειμένου και δημιουργήστε βίντεο αξιοποιώντας και τις εικόνες που δημιουργήσατε.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο εργασίας 4 (ερμηνεία, εισαγωγικά, λεξιλόγιο)

[1] «Ἀπαντες μὲν εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι καὶ μάλιστα σπουδῆς ἄξια τῇ πόλει περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ μέλλωσι συμβουλευσείν· οὐ μὴν ἄλλ' εἰ καὶ περὶ ἄλλων τινῶν πραγμάτων ἤρμοσε τοιαῦτα προειπεῖν, δοκεῖ μοι πρέπει καὶ περὶ τῶν νῦν παρόντων ἐντεῦθεν ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν».

[2] «ἤκομεν γὰρ ἐκκλησιάσοντες περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, ἃ μέγιστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ περὶ ὧν ἀνάγκη τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους ἄμεινον τῶν ἄλλων πράττειν. τὸ μὲν οὖν μέγεθος ὑπὲρ ὧν συνεληλύθαμεν τηλικούτον ἐστίν».

Μπορείτε να δείτε το κείμενο και στο ψηφιακό σχολείο, [εδώ](#).

Ερωτήσεις ερμηνευτικές

1. Με βάση τα [ερμηνευτικά σχόλια](#) του σχολικού βιβλίου:
 - 1.1. Με ποιον τρόπο γίνεται το κείμενο παραστατικό; Ποια εικόνα δημιουργεί;
 - 1.2. Πώς μιλά για το θέμα του; Το ορίζει σαφώς ή έμμεσα μέσα από χαρακτηρισμούς; Τεκμηριώστε με συγκεκριμένες αναφορές από το κείμενο.
 - 1.3. Ποιος είναι ο ρόλος της Εκκλησίας του Δήμου ως θεσμού της δημοκρατικής Αθήνας;
 - 1.4. Πώς φαίνεται ο πολιτικός χαρακτήρας του θέματος; Αφορά τη ζωή μεμονωμένων πολιτών;
 - 1.5. Για ποιον λόγο ο Ισοκράτης τονίζει για δεύτερη φορά τη σημασία του θέματος στο τέλος της δεύτερης παραγράφου;

Ερωτήσεις σχετικές με την Εισαγωγή

Θυμηθείτε τα είδη των ρητορικών λόγων (Εισαγωγή, σ. 15-17):

- 2.1. Σε ποια κατηγορία θα κατατάσσατε τον “Περί Ειρήνης”;
- 2.2. Ποιοι είναι οι στόχοι ενός προοιμίου (Εισαγωγή, σ. 18: ενημέρωση, εύνοια και προσοχή). Επιτυγχάνονται;

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.3. Θυμηθείτε τι είναι τα “Ηθη” (Εισαγωγή, σ. 20). Υπάρχουν στο συγκεκριμένο προοίμιο;

2.4. Θυμηθείτε τι είναι τα “Πάθη” (Εισαγωγή, σ. 20). Υπάρχουν στο συγκεκριμένο προοίμιο;

2.5. Σύμφωνα με την Εισαγωγή “οι άνθρωποι αποφασίζουν περισσότερο συναισθηματικά παρά λογικά”. Αναπτύξτε σε μία παράγραφο με αιτιολόγηση την δική σας άποψη.

2.6. Που εκφωνούνταν οι λόγοι, όπως ο “Περί Ειρήνης”; Εντοπίστε τον χώρο στους [χάρτες Google](#) ή στο [Google Earth](#) (χρειάζεται να εγκαταστήσετε το σχετικό λογισμικό στον υπολογιστή και μετά να κάνετε “αναζήτηση”: Πνύκα).

2.7. Ποια είναι η συνολική έκταση του “Περί Ειρήνης”; Θα μπορούσε να εκφωνηθεί μπροστά σε ακροατήριο;

Ερωτήσεις λεξιλογίου

3.1. Για ποιον λόγο το σχολικό βιβλίο έχει τόσο πολλά γλωσσικά σχόλια; Κρίνετε ποια από αυτά σας είναι απαραίτητα και ποια δεν σας χρειάζονται.

3.2. Καταγράψτε τις λέξεις (και άρθρα, προθέσεις, κλπ) που διατηρούν και σήμερα την ίδια (ή πολύ κοντινή) σημασία; Πόσες είναι (39); Τι μέρος του λόγου (χωρίστε σε άκλιτα, ρήματα, ονόματα); Πόσες είναι όλες οι λέξεις του κειμένου; (83) Τι συμπέρασμα βγάζετε για το λεξιλόγιο της νεοελληνικής;

3.3. Δημιουργήστε ένα [συννεφόμελο](#) του κειμένου. Ποιες είναι οι πιο συνηθισμένες λέξεις;

3.4. Ποια παραθετικά χρησιμοποιεί ο ρήτορας; Έχουν κάποιο συγκεκριμένο ρόλο για τη σημασία όσων λέει;

3.5. Ο Ισοκράτης χρησιμοποιεί επιθετικές μετοχές (*οί παριόντες, τῶν νῦν παρόντων, τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους*). Θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει δευτερεύουσες προτάσεις; Για ποιον λόγο επιλέγει μετοχές;

3.6. Δείτε τις σημερινές σημασίες της λέξης “[εκκλησία](#)” στο Λεξικό της Πύλης. Συγκρίνετε με τις [σημασίες](#) στην αρχαία ελληνική.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

3.7. Αναζητήστε στο [λέξιγκραμ](#) και χαρακτηρίστε γραμματικά τις λέξεις:

ειώθασιν

συνεληλύθαμεν

φάσκειν

3.8. Αναζητήστε στο διαδίκτυο τη σημασία των φράσεων/ λέξεων (προσέξτε την ταυτότητα και την αξιοπιστία των σελίδων που θα επισκεφτείτε).

α. *κατά τα ειωθότα* (*ειώθασιν*)

β. *φάσκει και αντιφάσκει* (*φάσκειν*)

γ. *ενταύθα* (*έντεϋθεν*)

δ. “*βίος αβίωτος*” (*βίω*)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο εργασίας 5

Α΄ μάδα (Θυμηθείτε το προοίμιο του Δημοσθένη)

[1] «Οἶμαι δεῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τηλικούτων βουλευομένους δίδοναι παρρησίαν ἐκάστῳ τῶν συμβουλευόντων. ἐγὼ δ' οὐδεπώποθ' ἠγησάμην χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλτισθ' ὑμᾶς (ὡς γὰρ εἰπεῖν ἀπλῶς, ἅπαντες ὑπάρχειν ἐγνωκότες μοι δοκεῖτε), ἀλλὰ τὸ πείσαι πράττειν ταῦτα· ἐπειδὴν γὰρ τι δόξη καὶ ψηφισθῆ, τότε ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει ὅσον περ πρὶν δόξαι».

[2] «ἔστι μὲν οὖν ἐν ὧν ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς θεοῖς ὀφείλειν, τὸ τοὺς διὰ τὴν αὐτῶν ὕβριν ὑμῖν πολεμήσαντας οὐ πάλαι νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. ἄξιον δ' ἦσθῆναι τῷ παρόντι καιρῷ· συμβήσεται γὰρ ὑμῖν, ἐὰν ἄχρη βουλευσῆσθ' ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων τὴν πόλιν ἡμῶν βλασφημίας ἔργῳ μετὰ δόξης καλῆς ἀπολύσασθαι».

[Δημοσθένης, Περί της Ροδίων ελευθερίας, 1-2]

1. Θυμηθείτε τα είδη των ρητορικών λόγων (Εισαγωγή, σ. 15-17)

1.1. Σε ποια κατηγορία θα κατατάσσετε τον “Περί της Ροδίων ελευθερίας”;

1.2. Ποιοι είναι οι στόχοι ενός προοιμίου (Εισαγωγή, σ. 18: ενημέρωση, εὐνοια και προσοχή). Επιτυγχάνονται;

1.3. Θυμηθείτε τι είναι τα “Ἡθη” (Εισαγωγή, σ. 20). Υπάρχουν στο συγκεκριμένο προοίμιο;

1.4. Θυμηθείτε τι είναι τα “Πάθη” (Εισαγωγή, σ. 20). Υπάρχουν στο συγκεκριμένο προοίμιο;

2. Πότε γράφηκε ο “Περί Ειρήνης” και πότε ο “Υπὲρ Ροδίων”; Το σκοπό έχει ο κάθε λόγος; Πώς εξηγείτε την πολιτική που εισηγούνται οι ρήτορες στην συγκεκριμένη χρονική στιγμή που μιλά ο καθένας; Χαρακτηρίστε την πολιτική θέση του Δημοσθένη και του Ισοκράτη.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Β΄ Ομάδα (Θυμηθείτε το προοίμιο του Λυσία)

[1] «Εἰ μὴ συνήδη, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι».

[2] «ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαντῶ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακειμένος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούση περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσασθαι».

[3] «ἀξιῶ δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὖνος εἰμί τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνομαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χεῖρους εἶναι. πρῶτον δὲ ἀποδείξω ὡς οὐχ ἵππευον οὐδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας».

[Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου 1-3].

1. Θυμηθείτε τα εἶδη των ρητορικών λόγων (Εισαγωγή, σ. 15-17):

1.1. Σε ποια κατηγορία θα κατατάσσετε τον “Ὑπὲρ Μαντιθέου”; Πού εκφωνοῦνταν οι λόγοι, ὅπως ο “Ὑπὲρ Μαντιθέου”;

1.2. Ποιοι εἶναι οι στόχοι ενός προοιμίου (Εισαγωγή, σ. 18: ενημέρωση, εὖνοια και προσοχή). Πως επιτυγχάνονται στο συγκεκριμένο προοίμιο; Επιτυγχάνονται;

1.3. Θυμηθείτε τι εἶναι τα “Ἡθη” (Εισαγωγή, σ. 20). Υπάρχουν στο συγκεκριμένο προοίμιο;

1.4. Θυμηθείτε τι εἶναι τα “Πάθη” (Εισαγωγή, σ. 20). Υπάρχουν στο συγκεκριμένο προοίμιο;

2. Συντάξτε δικό σας κείμενο εισαγωγικού χαρακτήρα για κάποιο θέμα που σας ενδιαφέρει, πχ. ο τρόπος εξέτασης του μαθήματος, η επιλογή να ζητείται η

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μετάφραση του αρχαίου κειμένου, η αναπαραγωγή γραμματικών τύπων της αρχαίας, κλπ.

Γ' Ομάδα.

Επιβεβαιώστε τις απόψεις του Αριστοτέλη για τη ρητορική με αναφορές στους ρητορικούς λόγους που διδαχθήκατε. Προσέξτε κυρίως τα σημεία που επισημαίνονται με έντονα στοιχεία.

Ο Αριστοτέλης για την ρητορική:

«Ας δεχτούμε λοιπόν ότι η ρητορική είναι η ικανότητα να βρίσκουμε στην κάθε επιμέρους περίπτωση τα στοιχεία που μπορούν να πείσουν. Αυτό δεν είναι έργο καμιάς άλλης τέχνης. Η καθεμιά από τις άλλες τέχνες είναι διαφωτιστική και πειστική στο συγκεκριμένο δικό της αντικείμενο η ιατρική π.χ. στα θέματα υγείας και αρρώστιας, η γεωμετρία στις ιδιότητες των μεγεθών, η αριθμητική στους αριθμούς – έτσι και όλες οι άλλες τέχνες και επιστήμες. Η ρητορική όμως φαίνεται ότι μπορεί να βρίσκει τα στοιχεία που μπορούν να πείθουν – για να το πούμε έτσι – σε κάθε θέμα που μας απασχολεί. Αυτό είναι και που μας κάνει να λέμε ότι η ρητορική δεν προϋποθέτει ειδικές γνώσεις για επιμέρους συγκεκριμένα θέματα».

[...]

«Ο ρητορικός λόγος λειτουργεί πειστικά με τρεις τρόπους: άλλοτε μέσω του χαρακτήρα του ρήτορα, άλλοτε μέσω της συγκεκριμένης διάθεσης που δημιουργεί στην ψυχή του ακροατή και άλλοτε με τα αποδεικτικά ή φαινομενικά αποδεικτικά επιχειρήματα που περιέχει ο ίδιος».

[...]

Το έργο, λοιπόν, της ρητορικής α) αφορά σε θέματα σαν αυτά που αποτελούν αντικείμενο των συζητήσεων μας και για τα οποία δεν διαθέτουμε άλλες τέχνες, β) επιτελείται μπροστά σε ακροατές που δεν έχουν την ικανότητα να παρακολουθούν πολλές μαζί συλλογιστικές φάσεις και να μετέχουν σε έναν συλλογισμό που το ξεκίνημα του βρίσκεται πολύ μακριά. Σε συζήτηση μπαίνουν μόνο τα θέματα που φαίνεται ότι μπορούν να έχουν δύο διαφορετικές μεταξύ τους όψεις».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[Αριστοτέλης, Ρητορική Βιβλίο Πρώτο. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια Δ. Λυπουρλής, 2002, Θεσσαλονίκη: Ζήτρος, σελ. 136-149].

Δ΄ Ομάδα.

Συντάξτε μία παράγραφο για την αντίληψη που είχε ο Πλάτωνας για τη ρητορική. Αντλήστε πληροφορίες από το λήμμα στη [Βικιπέδια](#) και κάντε συγκεκριμένες αναφορές - τεκμηρίωση στον διάλογο “[Γοργίας](#)”.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Σε σχέση με τη δομή του, το σενάριο επιτρέπει την ευελιξία στις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας που μπορούν να διαιρεθούν ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των μαθητών που θα το εφαρμόσουν και τις ομάδες που μπορεί να σχηματιστούν. Μπορεί να κλιμακωθεί η δυσκολία στα πλαίσια του ίδιου φύλλου εργασίας, από ομάδα σε ομάδα, έτσι ώστε να ασχοληθούν όλοι οι μαθητές ανάλογα με τους στόχους και τις δυνατότητές τους. Η αυτενέργεια και η αναδιαμόρφωση των δραστηριοτήτων είναι κάτι θεμιτό, καθώς προβλέπονται εναλλακτικές δυνατότητες δημιουργικότητας κυρίως στην αξιοποίηση ψηφιακών περιβαλλόντων.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο περιλαμβάνει αρκετές εναλλακτικές ασκήσεις. Αυτό ενέχει τον κίνδυνο να εμπλακούν οι μαθητές στην παραδοσιακή λογική που παραβλέπει τους στόχους και διεκπεραιώνει τη διδασκαλία συγκεκριμένης ύλης. Σαφώς και θα πρέπει να δούμε τις δραστηριότητες όχι ως ύλη διδασκαλίας, αλλά ως μέσο για την επίτευξη των στόχων του σεναρίου, αλλά και του μαθήματος. Δηλαδή, για παράδειγμα, η δραστηριότητα με τη δημιουργία του συννεφόλεξου, αποσκοπεί στο να αναστοχαστούν οι μαθητές σχετικά με το λεξιλόγιο και τη λειτουργία του, κάτι που θα τεθεί με την ενασχόληση ανεξάρτητα από το χειροπιαστό αποτέλεσμα, το οποίο δεν σημαίνει σίγουρα και την επίτευξη του στόχου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Kalantzis, M. & Core, B. 1999. «Πολυγραμματισμοί: επανεξέταση του τι εννοούμε ως γραμματισμό και τι διδάσκουμε ως γραμματισμό στα πλαίσια της παγκόσμιας πολιτισμικής πολυμορφίας και των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας». Στο Α. Φ. Χριστίδης (επιμ.), «*Ισχυρές*» και «*ασθενείς*» γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: *όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού*». Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 680-695.
- Phillips, L. & M. W. Jorgensen, 2009. *Ανάλυση Λόγου, Θεωρία και Μέθοδος*. Αθήνα: Παπαζήσης, 162-164.
- Αρχάκης, Α. & Β. Τσάκωνα. 2011. *Ταυτότητες, Αφηγήσεις, και Γλωσσική Εκπαίδευση*, Αθήνα: Πατάκης, 191-195.
- Βαρμάζης, Ν. Δ. 2003. *Διδακτική των αρχαίων ελληνικών*. Αθήνα: Πατάκης, 57-60, 74-78.
- Ζαγούρας, Χ., Β. Δαγδιλέλης, Β. Κόμης, Δ. Κουτσογιάννης, Χ. Κυνηγός & Ψύλλος Δ. 2010. *Επιμορφωτικό Υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης*, τεύχος 1: γενικό μέρος, Α΄ έκδοση. Πάτρα.
- Κακριδής, Ι. Θ. 1966. *Το μεταφραστικό πρόβλημα*. Αθήνα: Η βιβλιοθήκη του φιλολόγου.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2011. *Εφηβικές πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού και ταυτότητες*. Θεσσαλονίκη, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, σελ. 50-58.
- Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2001^α. «Ενδογλωσσική ανισοτιμία». Στο Α. Φ. Χριστίδης & Μ. Θεοδοροπούλου (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 291-294.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2001^β. [Κατεβάστε τους αρχαίους από το εικονοστάσι](#). Το Βήμα, 7/4/2011. [15/12/2013]

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2006. «Η περιπέτεια της ενδογλωσσικής μετάφρασης και η εκπαιδευτική της αξία». Στο Β. Τσάφος (επιμ.), Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων, *Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*, Μεταίχμιο, 41-45.

Μπουτουλούση, Ε. 2001. «Γλώσσα και γλωσσική επίγνωση». Στο Α.Φ. Χριστίδης & Μ. Θεοδωροπούλου (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 223-229.

[Πόλκας, Α. & Κ. Τουλούμης. 2012.](#) *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 18-22. [18/12/2013].

[Πόλκας, Α. 2011.](#) ΤΠΕ και διδασκαλία των κλασικών γλωσσών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση των χωρών Αγγλία, Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. [18/12/2013].

Τσάφος, Β. 2004. *Η διδακτική της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΥΠΑΙΘ, 2013. *Οδηγίες για τη διδασκαλία μαθημάτων του Γενικού και του Εσπερινού Γενικού Λυκείου*. [1/10/2013].

Φρέιρε, Π. 1974. *Η αγωγή του καταπιεζόμενου*. Αθήνα: Ράππα.

Χριστίδης, Α. Φ. 1999. «Γλώσσα και νέες τεχνολογίες». Στο Α. Φ. Χριστίδης, *Γλώσσα, Πολιτική, Πολιτισμός*. Αθήνα: Πόλις, 189-196.